

Israël en Palestina moeten opgaan in één staat

Pleiten voor tweestatenoplossing miskent koloniale realiteit

Het is geen toeval dat binnen GroenLinks-PvdA grote moeite bestaat om de situatie in Israël-Palestina te kwalificeren als 'apartheid' en dat de progressieve partijcombinatie tegelijk vasthoudt aan de 'tweestatenoplossing'. Het laat zien dat binnen GroenLinks-PvdA verdere bewustwording moet plaatsvinden om de koloniale realiteit te doorgronden, zonder Israëls identiteit in beginsel te reduceren tot louter kolonialisme.

Theo Brand

In het midden van het politieke spectrum is wat betreft Israël-Palestina de gedachte dominant dat het gaat om een "conflict". Het gaat in deze visie om twee strijdende partijen die allebei schuld dragen. Tegelijk dringt langzaam maar zeker het besef door dat er geen symmetrie is, dat er sprake is van illegale bezetting en doorgaande kolonisering. En ook dat Israël systematisch mensenrechten, internationaal recht en het volkerenrecht schendt. Toch is het voor veel mensen binnen GroenLinks-PvdA weer een brug te ver om te spreken van vestigingskolonialisme door Israël, en om Palestijnse geweld te begrijpen als uiting van verzet tegen het veel omvangrijker en structurele bezettingsgeweld door Israël. Dit hangt samen met een grote identificatie met Israël en de veiligheid van zijn bewoners in het Nederland van na de Tweede Wereldoorlog.

Daar zit ook de moeite om over 'apartheid' en 'kolonialisme' te spreken. Joden en Israëli's zijn vanuit onze eigen geschiedenis immers vooral slachtoffers in tegenstelling tot de Palestijnen. Zo willen velen - ook binnen centrumlinks en centrumrechts - het graag blijven begrijpen, hoewel dit bij oudere generaties beduidend sterker het geval is dan bij jongere generaties.

Zionistisch verlangen

Visies kantelen en dat doet pijn bij mensen die Israël een warm hart toedragen. Israël als joods project moet volgens hen vooral blijven bestaan. Vanuit links perspectief ligt dan een 'tweestatenoplossing' voor de hand. Maar is dat nog wel mogelijk? En hoe kan er ruimte blijven voor een joodse identiteit en voor een zionistisch verlangen, als er gekozen wordt voor een ander soort oplossing die post-Israëliësch is? "Er wordt al ruim dertig jaar gesproken over de tweestatenoplossing als dé oplossing voor het conflict", schrijft Angélique Eijpe, voormalig diplomaat en oprichter en bestuurslid van *One State Foundation* in Trouw (1 februari 2024): "En al ruim twintig jaar is voor geïnformeerde diplomaten en politici kraakhelder dat die oplossing niet (langer) in het verschiet ligt. Sinds 1993 heeft Israël de kolonisatie van de Westelijke Jordaanoever alleen maar verstevigd." Volgens Eijpe is daarmee de éénstaat-realiteit de facto verder geconsolideerd. "Achter gesloten deuren erkent men dan ook dat de tweestatenoplossing een gepasseerd station is. Toch is er nauwelijks ruimte voor alternatieven. De afgelopen twintig jaar heb ik, en met mij velen, vergeefs geprobeerd om die ruimte te creëren in ons eigen ministerie van buiten-

landse zaken. Maar ondanks een failliet beleid, blijkt het binnen Nederland en binnen de internationale gemeenschap onmogelijk een gesprek te voeren over andere oplossingen. Er bestaat zelfs geen enkele bereidheid om te erkennen dat een compromis, en daarmee een duurzame oplossing, onmogelijk is tussen partijen die qua machtspositie op alle fronten mijlener uit elkaar liggen."

Een compromis tussen die partijen zou volgens Eijpe alsnog mogelijk zijn, wanneer de internationale gemeenschap bereid was druk op de bovenliggende partij uit te oefenen. "Het tegenovergestelde is het geval; door politieke, diplomatieke en militaire steun aan Israël versterkt de Westerse wereld de ongelijkheid alleen maar. Van de gevolgen zijn we de afgelopen dertig jaar getuige geweest; een tijd waarin Israël zijn expansionistische agenda onder het mom van een lopend onderhandelingsproces kon voortzetten. De internationale gemeenschap stond erbij en keek eraan, uitte af en toe enige zorg, maar meer ook niet."

Het brengt me bij wat Auschwitz-overlevende Hajo Meyer al schreef in 2004 in zijn boek 'Het einde van het jodendom': "Naar mijn mening is er slechts één scenario dat op de lange termijn tot een stabiele en

levensvatbare staat kan leiden. Dat is een democratische, multi-etnische staat, waarvan joden en Palestijnen de hoofdcomponenten vormen." (p. 285). Zie ook het artikel over Meyer in *De Linker Wang*, maart 2024.

Tweestatenoplossing in diskrediet

Esha Guy Hadjadj schreef op *One-World.nl* (30 oktober 2023) een artikel over het ontstaan van de gedachte van een tweestatenoplossing: "Na decennia van gewapend conflict tussen de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie PLO en Israël, waren de twee partijen in de jaren negentig bereid om het vredesproces te starten. Israël weigerde dit proces te beginnen zolang de PLO niet resolutie 242 onderschreef, waar de organisatie lange tijd niet bereid toe was. Maar door de creatie van Hamas in de jaren tachtig voelde

Palestijnse staat zou worden gereguleerd door Israël. Concreet betekent dat dat Israël belasting heft over alle producten die de Palestijnse gebieden in en uit gaan."

Daarnaast werd de Westelijke Jordaanoever opgedeeld in drie zones waardoor Israël stevig grip hield en de bouw van illegale nederzettingen stimuleerde, legt hij uit. In 2005 vertrok Israël uit de Gazastrook en legde het een blokkade op die tot aan vandaag de dag voortduurt. De Palestijnse staat kwam er uiteindelijk niet. Feitelijk is een situatie ontstaan waarbij verschillende bevolkingsgroepen in hetzelfde gebied verschillend worden behandeld en geen gelijke rechten hebben. Palestijnen werden en worden verjaagd, zodat Israëli's nederzettingen kunnen bouwen. Israël heeft de controle en heerst over het

landse Zee. De huidige regering van Netanyahu praat niet eens meer over de tweestatenoplossing, maar bereidt openlijk de annexatie van de Westoever voor en de etnische zuivering van Gaza.

Paradigma-verschuiving

Samer Elchahabi beschrijft op de website van Arab Center Washington DC (ACW) een paradigmaverschuiving onder de titel: *Shifting the paradigm: The One-State Solution as a Path to Peace* (14 december 2023). "Hoewel ideologisch overtuigend, brengt de overgang naar een eenheidsstaat uitdagingen met zich mee, zoals het opzetten van een politiek systeem dat gelijke vertegenwoordiging garandeert en de dominantie van de ene groep over de andere voorkomt", schrijft ze.

'Geen wonder dat de tweestatenoplossing in diskrediet is geraakt.'

de PLO haar grip op de Palestijnen verzwakken. Vandaar dat PLO-leider Yasser Arafat tussen 1993 en 1995 de Oslo-akkoorden tekende. De PLO erkende Israëls bestaansrecht, en in ruil daarvoor erkende Israël de PLO als de enige vertegenwoordiger van een toekomstige Palestijnse staat. Deze staat zou er stapsgewijs tegen het einde van het millennium moeten komen, met steun van Israël."

Maar daar kwam weinig tot niets van terecht, concludeert hij. De Israëliëse bezettingsmacht trok zich weliswaar terug uit grote Palestijnse steden en droeg de macht over. "Maar de kleine beetje Palestijnse autonomie vielen in het niets bij de verder uitbreidende macht van Israël over de toekomstige Palestijnse staat", schrijft Esha Guy Hadjadj. "Zo stond in de Oslo-akkoorden dat de economie in de bezette gebieden tot de oprichting van een toekomstige

gebied met een uiterst beperkte autonomie voor Palestijnen, die eerder op een schijnautonomie lijkt, op basis van een verdeel- en heerspolitiek door Israël als bezettende mogendheid, wat ook tegengeweld oproept. Geen wonder dat de tweestatenoplossing in diskrediet is geraakt. Volgens een enquête in 2023 gelooft slechts 35 procent van de Israëliëse bevolking nog in een tweestatenoplossing, ten opzichte van 50 procent in 2013. Palestijnen hebben er nog minder vertrouwen in: slechts 24 procent van de Palestijnen uit de Westelijke Jordaanoever, Oost-Jeruzalem en de Gazastrook steunt de tweestatenoplossing, ten opzichte van 59 procent in 2012.

Weinigen geloven bovendien nog dat de Israëliëse bezetting tijdelijk is. De realiteit is dat al een tijdje één staat bepalend is voor het hele gebied tussen de Jordaan en de Middell-

Ze verwijst naar voorbeelden als België, Canada of de regenboognatie van Zuid-Afrika waarin meerdere volken één staat vormen. Samer Elchahabi: "Dit zou de vorm kunnen aannemen van een grote coalitie die ervoor zorgt dat zowel Palestijnen als Joodse Israëli's aan de regeringstafel zitten, waardoor de mogelijkheid van hegemoniale macht langzaam maar verdwijnt. Het idee van een wederzijds veto of een gelijktijdige meerderheid zou verschillende groepen ook in staat stellen om hun fundamentele belangen af te schermen (...). Intrinsiek hiermee verbonden is het concept van segmentale autonomie, dat verschillende gemeenschappen in staat stelt om zichzelf te besturen in zaken die centraal staan in hun identiteit, waardoor een gevoel van agency en saamhorigheid wordt bevorderd."

Tot slot is het evenredigheidsbeginsel volgens Elchahabi cruciaal. "Het

'De unieke omstandigheden van Israël-Palestina vragen om oplossingen op maat.'

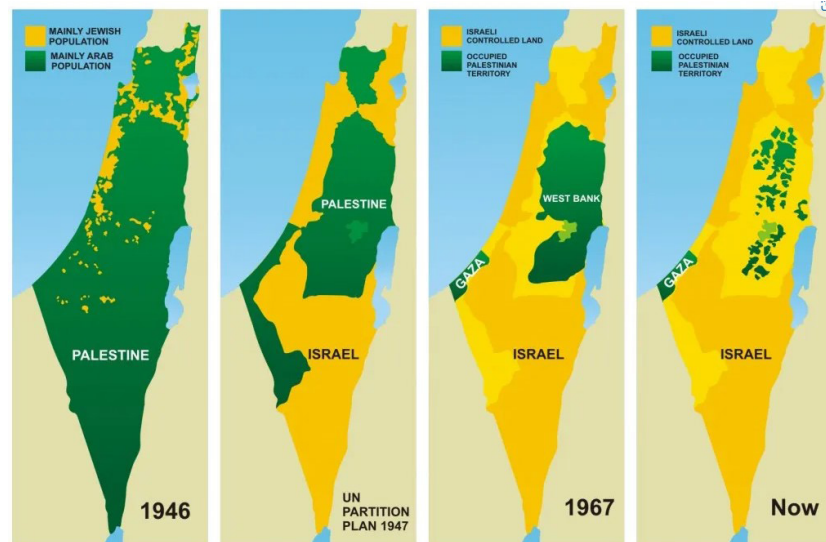
schrijft een rechtvaardige vertegenwoordiging voor over het hele politieke spectrum en een eerlijke verdeling bij benoemingen in overheidsdienst en bij de toewijzing van openbare middelen.”

Het integreren van twee verschillende rechts- en onderwijssystemen en het harmoniseren van het economisch beleid zal volgens haar een aanzienlijke onderneming zijn. “De verschillen in economische ontwikkeling tussen Israël en de Palestijnse gebieden vereisen een zorgvuldig geplande economische strategie om de verschillen te overbruggen en een rechtvaardige groei te bevorderen.”

Ook moet volgens haar een gezamenlijk veiligheidsapparaat worden ontwikkeld dat de rechten en zorgen van beide gemeenschappen respecteert. “Hiervoor moeten bestaande veiligheidsparadigma's die gebaseerd zijn op segregatie en controle worden ontmanteld en moet in plaats daarvan een systeem worden bevorderd dat gebaseerd is op wederzijdse bescherming en samenwerking.”

De internationale gemeenschap, met name landen met ervaring in het oplossen van conflicten en het opbouwen van een staat, kan dit veranderingsproces ondersteunen, meent Elchahabi. “Dit is geen gemakkelijke onderneming. Een éénstaatoplossing zal een radicale herstructurering van de huidige politieke, sociale en economische kaders vereisen om tegemoet te komen aan de behoeften en identiteiten van twee volkeren met een lange conflictgeschiedenis. De unieke omstandigheden van Israël-Palestina vragen om oplossingen op maat, ontwikkeld door middel van een inclusieve dialoog.”

De auteur benadrukt dat het discours over het Israëlisch-Palestijnse conflict zich op een kritiek punt bevindt “waarin de traditionele paradigma's ontoereikend zijn gebleken om

langdurige grieven op te lossen, tegemoet te komen aan de Palestijnse aspiraties en veiligheid te bieden aan Israël's en Palestijnen.”

Elchahabi: “De visie van een verenigde multi-etnische staat is er niet op gericht om beide verhalen uit te wissen, maar om ze te verweven in een samenhangend en inclusief nationaal verhaal. Het vraagt om een gedurfde herziening van identiteit en bestuur, waarbij diversiteit geen bron van verdeeldheid is maar een basis voor kracht.”

GroenLinks-PvdA

Vindt GroenLinks-PvdA – en ook de gehele politiek-progressieve beweging in Europa – nog wel op tijd aansluiting bij het nadenken over nieuwe oplossingen nu zo'n diepe paradigmaverschuiving plaatsvindt wat betreft Israël-Palestina?

Met oog voor beide narratieven, zowel het zionistische verhaal als het Palestijnse verhaal, zal GroenLinks-PvdA moeten inzien dat de zionistische claim die vanaf begin twintigste eeuw door Europese mogendheden en de Verenigde Staten actief werd en wordt gefaciliteerd, allerm minst onschuldig is uitgekapt. Het leidde al vroeg tot onverdraagzaamheid, supe-

rioriteitsdenken, geweld en het inpikken van land. En ook tot Palestijnse verzetsterreur als reactie erop.

Ook moet GroenLinks-PvdA erkennen dat er sprake is van apartheid en doorgaande illegale kolonisering waardoor een rechtvaardige tweestaatenoplossing vrijwel onmogelijk is geworden. Door feiten onder ogen te zien en beestjes bij hun naam te noemen, krijgen progressieve politici scherper zicht op de reëel bestaande situatie en kan ook worden bijgedragen aan een duurzame oplossing die recht doet aan alle bewoners en beide bevolkingsgroepen met hun eigen tradities, verlangens en aspiraties.

Een makkelijke weg zal het niet zijn. En vele hoofden, harten en handen zullen moeten bijdragen. Maar alles beter dan achter de feiten aanlopen en de hel voor miljoenen mensen nóg groter maken dan nu al het geval is. ●

Voor welke hartstocht mag ruimte zijn?

Zionisme is voor de één een eeuwenoud verlangen van een volk in diaspora, en voor de ander een gewelddadige ideologie. Het leven van Jacob Israël de Haan (1881-1924) brengt ze samen. Hij was zionist, emigreerde in 1919 als journalist naar Palestina en kreeg steeds meer kritiek op het zionisme. Op 30 juni 1924 werd hij geliquideerd in opdracht van de zionistische terreurorganisatie Hagana. Wat leert zijn levensverhaal over zionisme?

Theo Brand

Mag zionisme een racistische ideologie worden genoemd? Niet volgens de dagvoorzitter van het GroenLinks-congres op 20 april jl. die om deze reden een spreker van het podium stuurde. Jammer dat dit gebeurde, hoewel ik het ook wel weer snap. Want wat is zionisme eigenlijk? Ik kreeg buikpijn. Alsof een open zenuw werd geraakt.

Onlangs hoorde ik tijdens een Pro-Palestinademonstratie de leus 'Zionism must fall' en ik voelde wel aan wat de demonstranten bedoelen: exclusivisme, superioriteit en racisme moeten stoppen. Want voor Palestijnen zijn dát de aspecten die zij van zionisme ervaren. Maar voor

Jacob Israël de Haan (Wikipedia)

veel Joden staat het begrip zionisme nog altijd voor het verlangen naar een veilig thuis.

Ik voer De Haan op om te reflecteren op zionisme. Hij was dichter, schrijver en journalist. In zijn eerste roman 'Pijpelijntjes', schreef hij openlijk over homoseksualiteit waarmee hij zijn tijd ver vooruit was. 'Naar vriendschap zulk een mateloos verlangen' is een beroemde dichtregel van De Haan, gebeiteld in het homomonument te Amsterdam.

Hij werd in een groot, orthodox joods gezin geboren. In 1896 ging Jacob naar de kweekschool in Haarlem. Hij werd marxist en lid van de SDAP, en was als letterkundig medewerker verbonden aan dagblad Het Volk. Terwijl hij les gaf studeerde hij rechten, haalde zijn bul in 1909 en promoveerde in 1916. Ondertussen timmerde hij aan de weg als schrijver van proza en

poëzie. Hij maakte in 1912 reizen naar tsaristisch Rusland, waar hij de situatie van politieke gevangenen onderzocht. Zijn schokkende bevindingen publiceerde hij. Ook richtte hij een comité op om handtekeningen te verzamelen om Engeland en Frankrijk te bewegen tot protest tegen Rusland.

Hij werd zionist en later religieus. Nadat hij in 1919 naar Palestina geëmigreerd was, werd hij een van de politieke leiders van de Edah HaChareidis, de rabbinale organisatie van traditionele orthodoxe joden die fel antizionistisch waren. Hij was voorstander van een staat waarin Joden en Arabieren als gelijken zouden leven, en bepleitte onderhandelingen met Arabische leiders, om te komen

tot een vreedzame beëindiging van de tegenstelling tussen Joden en Arabieren. Deze opstelling wekte de ergernis van zionistische leiders.

Als correspondent schreef hij veel over de opbouw van het 'Joodsch Nationaal Tehuis' sinds de Balfourverklaring van 1917, maar ook over het dagelijks leven waarbij hij speciaal belangstelling toonde voor het leven van de niet-Joodse, dus de Arabische, bewoners van Palestina (de staat Israël werd pas later, in 1948, opgericht).

Op maandag 30 juni 1924 werd De Haan met drie pistoolschoten om het leven gebracht toen hij terugkwam van het avondgebed in de synagoge. Zionisten hebben hem vermoord hoewel ze dat probeerden te verdoezelen en een Arabier (nu zouden we zeggen: Palestijn) de schuld in de schoenen schoven.

'Ik voer De Haan op om te reflecteren op zionisme.'

We zijn honderd jaar verder. Wat zag en bepleitte De Haan, wat veel zionisten vandaag niet kunnen of willen zien? Had hij ooit gedacht dat gelijkwaardig samenleven met niet-Joodse bewoners in één staat, voor veel zionisten honderd jaar later een groter taboe zou zijn dan de homoseksualiteit die hem zo beknelde, omdat dát toen het allergrootste taboe was? Wie mogen in 2024 uit de kast blijven of komen? En welke ideologie kan beter terug de kast in omdat deze is ontspoord? Voor welke hartstocht mag ruimte zijn, en voor welke hartstocht niet? ●